

kwartaal

3

jaar

1985

**Kwartaaloverzicht
binnenlandse veiligheidsdienst**

ministerie van binnenlandse zaken

114

INDEX KWARTAALOVERZICHT 3e KWARTAAL 1985

I. ACTIVITEITEN VAN BUITENLANDSE INLICHTINGEN- EN VEILIGHEIDSDIENSTEN

- Spionage in de BRD: recente ontwikkelingen
- Spionage wereldwijd

II. ANTI-DEMOCRATISCHE STROMINGEN

- Het twaalfde wereldjeugdfestival in Moskou
- Rechts-extremisme
- Trotskisme

III. MINDERHEDEN

- De Molukse huurkwestie

IV. POLITIEK (GEWELDDADIG) ACTIVISME EN TERRORISME

- Anti Zuid-Afrika acties
- Het actieblad BLUF
- Anti-kernenergie beweging
- Westeuropees terrorisme

V. BEVEILIGING

- Beveiligingsbegeleiding van bezoekers van communistische landen

I. ACTIVITEITEN VAN BUITENLANDSE INLICHTINGEN- EN VEILIGHEIDSDIENSTEN

SPIONAGE IN DE BRD: RECENTE ONTWIKKELINGEN

De defectie naar de DDR van Hans Joachim TIEDGE, in het Bundesamt für Verfassungsschutz (BfV) belast met bestrijding van spionage door de DDR, wekte grote beroering in de Bondsrepubliek en leidde tot het aftreden van het hoofd van de Bundes Nachrichtendienst, H1, tot voor kort hoofd van het BfV. De affaire TIEDGE vormde het dramatisch hoogtepunt van een golf van gebeurtenissen, die aantonen hoe actief en ook succesrijk met name het Ministerium für Staatssicherheit (MfS) in en tegen de BRD opereert.

In augustus 1985 maakten de Westduitse media melding van enkele mysterieuze verdwijningen van Westduitsers; zoals gebruikelijk werd daaraan het sterke vermoeden gekoppeld, dat deze personen, veelal werkzaam in vertrouwensfuncties, zich in de BRD schuldig hadden gemaakt aan spionage en naar de DDR waren gevlucht. Tot overmaat van ramp bleek kort daarop ook een medewerker van het Bundesamt für Verfassungsschutz spoorloos te zijn verdwenen.

Na enige dagen van onzekerheid werd door het Oostduitse persbureau ADN het reeds bestaande vermoeden bevestigd dat de betrokkene, Hans Joachim TIEDGE, zich in de DDR bevond en daar asiel had gevraagd, hetgeen in welwillende overweging was genomen.

Door de Westduitse autoriteiten werd weldra bevestigd dat TIEDGE op 19 augustus 1985 was gedefecteerd naar de DDR. TIEDGE, een 48-jarige jurist, bekleedde vele jaren bij het BfV een leidinggevende functie in het contra--inlichtingenwerk, gericht tegen de Oostduitse inlichtingendienst, het Ministerium für Staatssicherheit. Over de achtergronden van deze defectie hebben de Westduitse media veel informatie verschaft, die in grote lijnen juist is. Aangenomen mag worden dat TIEDGE, gevangen in een door verschillende prive-problemen ontstane en in eigen ogen uitzichtloze situatie, in een opwelling heeft gehandeld, hopen in het andere Duitsland van zijn problemen verlost te zijn. In een brief, welke hij kort hierop aan de Westduitse autoriteiten richtte, gaf hij dit zelf met zoveel woorden aan; bovendien maakte hij kenbaar uit eigen wil te zijn vertrokken.

Zoals reeds werd aangegeven, is het opvallend dat kort voor en na het overlopen van TIEDGE een aantal verdwijningen en arrestaties plaatsvonden van personen, die

naar alle waarschijnlijkheid werkzaam waren voor het MfS.

Voor de defectie van TIEDGE verdwenen:

- , secretaresse van de Westduitse Minister van Economische Zaken; zij verscheen op 6 augustus 1985 niet meer op haar werk;
- , werkzaam op het bureau van de Bund der Vertriebenen; en
- , onderhoudsmonteur en vriend van ; zij verdwenen op 19 respectievelijk 21 augustus 1985 spoorloos.

Overlopers spelen een belangrijke rol in het inlichtingenwerk door de vaak zeer hoge waarde van de bij hen aanwezige kennis en vanwege de politieke consequenties van hun defectie. TIEDGE moet daarom voor het MfS van eminent belang zijn, al is hij niet de eerste grote vis die oostwaarts gaat. In 1954 verdween het toenmalige hoofd van de Westduitse veiligheidsdienst, , naar de DDR en in 1960 werd een hoge ambtenaar van de Westduitse buitenlandse inlichtingendienst (BND), ontmaskerd als agent voor het KGB.

Ook het MfS kent zijn overlopers. De belangrijkste en meest recente was Werner STILLER, een majoor van het MfS, die veel waardevolle informatie verstreekte over de interesses en werkwijze van het MfS, met name in de sector Wetenschap en Techniek.

Nog geenszins bekomen van de schrik, zag het BfV op 25 augustus zijn 48-jarige medewerker aangehouden op verdenking van spionage voor de DDR. Hij is inmiddels echter weer vrijgelaten, omdat de verdenking geen vervolging rechtvaardigde. was in het Bundesamt für Verfassungsschutz tot dusver belast met de controle op rechts-extremistische organisaties.

Tenslotte (?) bleek het MfS ook te zijn geïnfiltreerd binnen de naaste omgeving van de bondskanselier KOHL zelf. Op 17 september 1985 werd namelijk bekend dat een secretaresse van de Bondskanselarij was overgelopen naar de DDR. Deze vrouw, , had vanaf 1973 op belangrijke afdelingen in de kanselarij gewerkt onder de regeringsleiders BRANDT, SCHMIDT EN KOHL. Haar echtgenoot, die ook naar Oost-Berlijn bleek te zijn verdwenen, werkte lange tijd op het bureau van de liberale FDP. Naar verluidt zou mevrouw toegang gehad hebben tot informatie over het kernenergieprogramma van de BRD, kabinetsprotocollen en (hoewel dit wordt tegengesproken door een regeringswoordvoerder) het Amerikaanse SDI-project. Haar man zou vooral onderzoek hebben gedaan op het gebied van de buitenlandse politiek en de defensie van West-Duitsland. en trouwden in 1974 in Bonn. : was reeds in 1961 uit de DDR "gevlucht".

Een regeringswoordvoerder verklaarde, dat bondskanselier KOHL reeds op 28 augustus 1985 op de hoogte was gebracht van het feit dat de echtgenoot van zijn secretaresse van spionage werd verdacht. Volgens zegsman gaf de bondskanselier de contra-spionagedienst niettemin geen toestemming de telefoon en de post van het echtpaar te controleren.

SPIONAGE WERELDWIJD

De belangrijkste gebeurtenis met betrekking tot de Sovjet inlichtingendiensten werd bekend op 12 september. Oleg G. , ambassadeeraad bij de Sovjet-Ambassade in Londen, tevens hoofd van de in de Sovjet-vertegenwoordiging schuilgaande legale KGB-rezidentura, verzocht en kreeg politiek asiel in Groot-Brittannië. Een onmiddellijk gevolg hiervan was de uitwijzing uit Engeland van 25 Sovjet-functionarissen. De Sovjet-Unie wees bij wijze van represaille op haar beurt 25 Britten het land uit. Op 16 september volgde weer een Britse zet in dit schaakspel: men wees 6 Sovjet-functionarissen uit, waarop de Sovjet-Unie weer reageerde met een gelijk aantal uitwijzingen.

G. was overigens weliswaar de belangrijkste, doch niet de enige Sovjet-defector in de afgelopen periode. Op 11 juli werd namelijk bekend, dat Sergey B. , een Sovjet-diplomaat die eind mei spoorloos uit Athene verdween, naar de Verenigde Staten was gedefecteerd. Hij was voorheen eerste secretaris aan de Sovjet--Ambassade te Athene.

Voorts verdween in april in Madrid de Sovjet-Rus Vladimir A. , een internationaal bekende autoriteit op het terrein van de bestudering van de gevolgen van een kernoorlog en op 2 augustus verdween spoorloos uit Rome de Sovjet-diplomaat uit Rome de Sovjet-diplomaat Vitaliy Y. . De pers legt verband tussen de beide verdwijningen, alsook tussen de verdwijning van Y. en de latere defectie van Hans Joachim TIEDGE uit de BRD, een verband dat van officiële zijde niet is bevestigd.

Volgens het blad "Observer" van 8 september verdween in 1983 de Israelische professor Marcus K. , terwijl hij op weg was naar een internationaal congres in Europa. K. , die het in de 2e wereldoorlog bracht tot kolonel in het Rode Leger, emigreerde in 1948 naar Israel, waar hij een expert werd op het gebied van biologische wapens. Naar verluidt verblijft hij nu in de Sovjet-Unie.

In juli werd bekend, dat Zwitserland een niet met name genoemde Sovjet-vertegenwoordiging bij de Verenigde Naties te Geneve. Hij toonde onder meer teveel belangstelling voor het Zwitserse defensie-systeem.

Op 6 september 1985 veroordeelde een rechtbank in Dusseldorf Yevgeniy S. , verbonden aan de Sovjetrussische Handelsdelegatie te Keulen, hij was in april aangehouden en ervan beschuldigd betrokken te zijn bij handel in embargogoederen.

In de Verenigde Staten hield men zich in het afgelopen kwartaal bezig met de juridische nasleep van geruchtmakende spionageaffaires uit het recente verleden, zoals de zaak WALKER. Werkelijk nieuwe feiten kwamen hierbij niet in de openbaarheid. In de affaire M. - een FBI-agent, die gegevens doorspeelde ten behoeve van de Sovjets - werd de Russin Svetlana O. in juli veroordeeld tot 18 jaar gevangenisstraf. Haar man kreeg in

de maand daarvoor acht jaar gevangenisstraf. Man en vrouw waren de contactpersonen van M. .

In Griekenland zijn - naar in september bekend werd - een marine-officier en 2 burgers gearresteerd. Zij worden ervan verdacht Amerikaanse computergegevens aan de Sovjet-Unie te hebben verstrekt

De officier werkte op de computerafdeling van het hoofdkwartier van de strijdkrachten. Hij zou al 8 jaar voor de Sovjet-Unie hebben gespioneerd. Informatie over deze affaire zou zijn verstrekt door de naar de Verenigde Staten uitgeweken Sovjet--diplomaat Sergey B. .

=====

II. ANTI-DEMOCRATISCHE STROMINGEN

HET TWAALFDE WERELDJEUODFESTIVAL IN MOSKOU

Van 27 juli tot en met 3 augustus jl. vond in Moskou het twaalfde Wereldjeugdfeftival plaats. In de opvattingen van het Oostblok speelt zo'n WJF een belangrijke rol in de strijd van de jongere generaties voor werk, onderwijs, en volwaardige deelname aan het maatschappelijke en politieke leven, terwijl het tevens beschouwd wordt als een uiting van solidariteit met al diegenen die in Afrika, Azie en Latijns Amerika vechten voor 'democratie en sociale voortuitgang'. In een carnavalachtige sfeer met veel muziek, dans en feestgedruis werd dan ook door ongeveer twintigduizend jongeren uit de gehele wereld gepraat over onderwerpen als Anti-imperialistische Solidariteit, Veiligheid en Samenwerking, Hedendaags Fascisme, en het Militair-Industrieel Complex.

XII ВСЕМИРНЫЙ ФЕСТИВАЛЬ МОЛОДЕЖИ И СТУДЕНТОВ МОСКВА 1985 год 27.VII-3.VIII

Het verschijnsel Wereldjeugdfeftival

Het Wereldjeugdfeftival kan beschouwd worden als een regelmatig terugkerend hoogtepunt in de activiteiten van de Wereldfederatie van Democratische Jeugd (WFDJ) en de Internationale Unie van Studenten (IUS), die vanuit hun hoofdkantoren in respectievelijk Boedapest en Praag op

wereldwijde schaal politieke agitatie plegen onder jongeren en studenten. Nadat in 1947 in Praag het eerste Wereldjeugdfestival had plaatsgevonden werden de festivals achtereenvolgens gehouden in Boedapest (1949), Berlijn (1951), Boekarest (1953), Warschau (1955), Moskou (1956), Wenen (1959), Helsinki (1962), Sofia (1969), Oost Berlijn (1973), Havana (1978) en nu dus opnieuw Moskou. Om een indruk te krijgen van de politieke stellingname van de organisatoren zou het al volstaan de oproep te bekijken waarmee het startschot voor de voorbereidingen werd gegeven. Daarin wordt gesteld dat het evenement zal plaatsvinden in een periode van grote internationale spanning, waarin de meest agressieve krachten van het imperialisme, met de regering van de Verenigde Staten voorop, de wapenwedloop aanwakkeren en de mensheid naar de rand van de nucleaire catastrofe drijven. In Moskou echter zal de jeugd van de wereld de gelegenheid krijgen, aldus de oproep, zich te oriënteren op de niet-aflatende strijd voor de vrede, tegen de bewapening en voor ontspanning, zoals die door de Sovjetunie wordt gevoerd.

De WFDJ en de IUS volgen vrijwel vanaf hun oprichting, in de eerste jaren na de Tweede Wereldoorlog, een onvoorwaardelijke pro-Moskou koers en hebben nooit enige kritiek laten horen ten aanzien van welk aspect van de binnenlandse of buitenlandse politiek van de Sovjetunie dan ook. Dat is ook niet verwonderlijk aangezien het topkader van beide organisaties bestaat uit doorgewinterde communisten uit de USSR, Vietnam, Noord Korea, Cuba, Oost Duitsland, Roemenie, Polen, Tsjechoslowakije, Bulgarije en Hongarije, aangevuld met fellow-travellers uit het Westen. Om de campagnes en activiteiten van de WFDJ verder in de pas te laten lopen met de programma's van de andere communistische mantelorganisaties hebben bovendien de president en de secretaris generaal van de WFDJ uit hoofde van hun functie namens hun organisatie zitting in het presidium van de Wereldvrede Raad, de voornaamste internationale communistische mantelorganisatie.

In het begin van de jaren zeventig richtte de WFDJ zich vooral op het ondersteunen van de Sovjetpolitiek ten aanzien van de Derde Wereld, maar sinds het begin van de discussie binnen de NAVO over modernisering en stationering van nieuwe raketten in West Europa concentreert de WFDJ de aandacht, net als alle andere mantelorganisaties, vrijwel exclusief op vraagstukken van vrede en veiligheid, daarbij zoals verwacht uitsluitend Sovjetinitiatieven lovend. Het belangrijkste doel van de WFDJ sinds het 11e Wereldjeugdfestival in Havana is dan ook geweest om onafhankelijke jongerenorganisaties in het Westen met WFDJ-lidorganisaties te verenigen in een gemeenschappelijke 'strijd voor de vrede', een strijd die tijdens het 12e WJF naar een climax zou moeten groeien.

In het orgaan van de Sovjetrussische jeugdorganisatie Komsomol werd het als volgt uitgedrukt: 'De rode draad die door alle elementen van het festivalprogramma heenloopt zal zijn het thema van de vredesstrijd, de ontwapening, het voorkomen van een kernoorlog. Met nadruk zullen de politiek-inhoudelijke aspecten van het festival gericht moeten zijn op kwesties van vrede en ontwapening en op de strijd tegen de agressieve politiek van het imperialisme. (...) Het festival in Moskou moet uitlopen op de grootste vredesdemonstratie in de geschiedenis van de mensheid omdat tijdens het festival de jeugd van de hele wereld samenkomt.'

Maar voordat het zover was moesten de WFDJ en het door de Russen gedomineerde Internationale Voorbereidingscomitee, dat formeel met de organisatie van het Wereldjeugdfestival belast was, tal van netelige problemen zien te overwinnen.

De internationale voorbereidingen

Om te beginnen was het al niet eenvoudig om een geschikte festivalstad te vinden: het feit dat er zeven jaar verstreek tussen het 11e en 12e WJF, de langste periode tussen twee festivals tot nu toe, is wat dat betreft veelzeggend. Om organisatorische en financiële problemen meteen al zoveel mogelijk te voorkomen zocht men naar een gastland met een homogene jeugdbeweging en met een overheid die het festival zou willen ondersteunen. En om een optimaal effect te hebben zou het festival dan ook nog het liefst in West Europa moeten plaatsvinden. Maar nadat zowel de Franse als de Finse communistische jeugd zich weinig enthousiast had getoond voor het gastheerschap, en ook de Oosteuropese jongerenorganisaties weinig animo toonden, werd uiteindelijk Moskou gekozen. In kringen van de WFDJ vroeg men zich echter hier en daar wel bezorgd af of dat - gezien de slechte verstandhouding met westerse jeugdorganisaties - geen weerslag zou hebben op en een devaluatie zou betekenen van de politieke munt die men uit het festival hoopte te slaan.

In de voorbereidingsfase bleek het inderdaad herhaaldelijk tot confrontaties te komen tussen de organisatoren en jeugdorganisaties uit niet alleen West Europa maar ook uit de Derde Wereld en, opmerkelijk genoeg, Oost Europa. Zo tekenenden bijvoorbeeld de niet-communistische westerse jeugdorganisaties, gezamenlijk met de Joegoslavische communistische jeugdbond, bezwaar aan tegen de eenzijdige propagandistische aanpak van het

evenement en tegen de overheersende rol van de Sovjets in de organisatie. Ze stelden zich zelfs unaniem op het standpunt dat er uit hun midden helemaal niemand aan het festival zou deelnemen als de Europese conservatieve jongeren vanwege hun zeer kritische houding geen uitnodiging zouden krijgen. Sombere geluiden werden ook gehoord uit het Derde Wereld kamp, waar de delegaties gepikeerd bleken over de naar hun smaak veel te eurocentrische oriëntering van de programmavoorstellen. En dan was er nog het probleem dat deelname van Joodse studenten voor de Libanese president van de WFDJ een onverteerbare zaak was. Maar ook uit onverdachte hoek, namelijk uit kringen van communistische jeugdorganisaties uit het socialistische blok, klonk gemor. Het eigenzinnig optreden van de Sovjets werd ook daar blijkbaar niet door iedereen gelijkkelijk geapprecieerd, terwijl - naar verluidt - door een aantal, en ook min of meer openlijk, twijfels werden uitgesproken over het nut van de hele onderneming.

Om toch een optimaal rendement te krijgen van de grote en kostbare inspanning die een Wereldjeugdfestival nu eenmaal is, werd er tijdens de vergaderingen van het Internationale Voorbereidingscomite door de Russen van alles aan gedaan om het iedereen alsnog zoveel mogelijk naar de zin te maken, met als resultaat dat de grote Westeuropese jeugdkoepels van nationale jeugdraden, socialistische jongeren, en liberale en radicale jeugd zich uiteindelijk bereid toonden actief aan het festival deel te nemen. De conservatieve jeugd zag daar eigener beweging van af, terwijl de christen-democratische jeugd slechts als waarnemer op het WJF zou verschijnen. De algemene verwachting onder de westerse jeugd was dat het Wereldjeugdfestival dit keer minder gekenmerkt zou worden door politieke scherpslijperij en daardoor meer gelegenheid zou bieden voor internationale dialoog.

Gelijktijdig met de voorbereidingen voor het WJF werd in de Sovjetunie echter de ideologiseringscampagne onder de jeugd opgevoerd met het doel de jonge Sovjetburger er nog eens op te wijzen dat van hem een onbaatzuchtige toewijding aan de zaak van het communisme verwacht werd. De jongeren dienden zich de marxistisch-leninistische wereldbeschouwing eigen te maken en zich onverzoenlijk op te stellen tegenover de "burgerlijke ideologie", aldus een aantal partijresoluties. Fijnzinnig werd daaraan toegevoegd dat de autoriteiten streng zouden optreden tegen buitenlandse jongeren die tijdens het Wereldjeugdfestival in Moskou zouden willen proberen de waarden van de "zogenaamde vrije wereld" aan de Sovjetjeugd op te dringen.

De Nederlandse voorbereidingen

In Nederland werd halverwege 1984 begonnen met de voorbereidingen voor deelname aan het WJF door de vorming van een Nationaal Voorbereidingscomite (NVC) dat tot taak had landelijke en regionale jongerenorganisaties te benaderen en eventueel uit te nodigen voor deelname, vervolgens gegadigden te selecteren en uiteindelijk een nationale delegatie samen te stellen. Daarna moest het NVC zorg dragen voor de inhoudelijke voorbereiding van de delegatie en het onderhouden van de internationale contacten. Vanzelfsprekend hadden de vertegenwoordigers van de overkoepelende organisatie PIJON (Platform Internationaal Jongerenoverleg Nederland) zitting in het NVC, maar ook leden van het NCEVS (Nederlands Comite voor Europese Veiligheid en Samenwerking) waren er rechtstreeks bij betrokken.

Het NCEVS, te beschouwen als de Nederlandse affiliatie van de Wereldvredeesraad, werd door de WFDJ en het KMO (de overkoepelende Sovjet-organisatie op het terrein van internationale jongerencontacten) min of meer aan het PIJON opgedrongen. Waarschijnlijk wilden de Sovjets door middel van het NCEVS, waarvan hun vertrouweling Miklos R. vice voorzitter is, op de hoogte gehouden worden van de stand van zaken tijdens de aanloop naar het WJF, terwijl ze op deze manier tevens de mogelijkheid geboden kregen indirect invloed uit te oefenen op de samenstelling en de bijdragen van de Nederlandse afvaardiging naar het festival. Er waren duidelijke aanwijzingen dat de Sovjets het PIJON als medeorganisator buitenspel wilden zetten als dat onaanvaardbare voorwaarden aan deelname zou verbinden. In dat geval zou het NCEVS zonder al teveel organisatorische problemen een minder problematische Nederlandse delegatie kunnen samenstellen. Tot een breuk met het PIJON is het echter niet gekomen: de Sovjets bleken bereid te zijn tot veel concessies met betrekking tot de inhoud van het programma om zich te verzekeren van de deelname van zoveel mogelijk, liefst zeer uiteenlopende organisaties. Dat zou immers betekenen dat het Wereldjeugdfestival, met zijn voor de Sovjetunie gunstige uitgangspunten, in ons land op grote schaal min of meer erkenning zou vinden.

De samenwerking tussen het PIJON en het NCEVS in het Nationale Voorbereidings Comite verliep intussen echter verre van optimaal, hetgeen ondermeer werd veroorzaakt door de fanatieke pro-Moskou houding van het NCEVS en het feit dat dit comite buiten het NVC om contacten onderhield met zowel de WFDJ en het KMO als met hooggeplaatste Sovjetfunctionarissen. Overeenkomstig de wens van de WJF-organisatoren streefde het NVC een gevarieerde samenstelling van de delegatie na, maar een aantal organisaties (waaronder JOVD, CDAJ en 'Stop de N-Bom') zag om uiteenlopende redenen van deelname af, of

gaf er de voorkeur aan deel te nemen in delegaties van overkoepelende internationale jongerenorganisaties. De definitieve Nederlandse delegatie bestond uiteindelijk toch nog uit afgevaardigden van niet minder dan 34 jongeren-, vredes-, minderheden- en solidariteitsorganisaties.

Als culturele bijdrage waren aan het gezelschap toegevoegd de popgroep Roberto Jacketti and the Scooters, de theatergroep Django Edwards en zanger/gitarist Raul Tan Buru. Zij verzorgden tijdens het festival enkele uitvoeringen en concerten.

Naast de reis- en verblijfskosten was er voor iedere deelnemer de verplichting een bijdrage in dollars te storten in een solidariteitsfonds om minder draagkrachtigen (vooral Derde Wereldjongeren) in de gelegenheid te stellen aan het Festival deel te nemen, maar ondanks de daardoor fors uitgevallen deelnemerskosten was de belangstelling van dien aard dat alle 86 aan Nederland toegewezen delegatieplaatsen zonder problemen vergeven konden worden.

Zoals al te verwachten was bleken tijdens de voorbereidingsbijeenkomsten van de Nederlandse delegatie de onderlinge standpunten sterk uiteen te lopen, hetgeen tot felle discussies leidde. Slechts ten aanzien van een enkel onderwerp kon na moeizaam onderhandelen een gezamenlijk standpunt worden ingenomen. Bij de verkiezing van de delegatieleiding wisten de kandidaten, die door de op Moskou georiënteerde delegatieleden waren voorgedragen, beslag te leggen op drie van de zes beschikbare plaatsen.

Omdat de "Vereniging Nederland-USSR" er weinig of geen vertrouwen in had dat het PIJON en NCEVS er in zouden slagen een niet al te onafhankelijke en provocerende groep af te vaardigen, werd, met instemming van de Sovjets, besloten om los van de officiële Nederlandse delegatie een VNU-afvaardiging een toeristisch bezoek aan het WJF te laten brengen. Deze delegatie zou echter aan een groot deel van de WJF-manifestaties kunnen deelnemen. Opname in deze afvaardiging was aan een aantal strikte voorwaarden gebonden, zodat de VNU zich van een loyale delegatie, zonder ook maar de minste anti-sovjettendens, verzekerde. Plannen voor een werkelijk toeristische reis naar het WJF en vernieuwing van een extra delegatie van getrouwen onder supervisie van het NCEVS vonden geen doorgang.

Het verloop van het festival zelf

Enkele dagen voor het begin van het WJF reisden de Nederlanders naar de Sovjetunie, waar zich reeds op het vliegveld van Moskou de eerste problemen aandienen. Ondanks toezeggingen van de organisatoren van het WJF

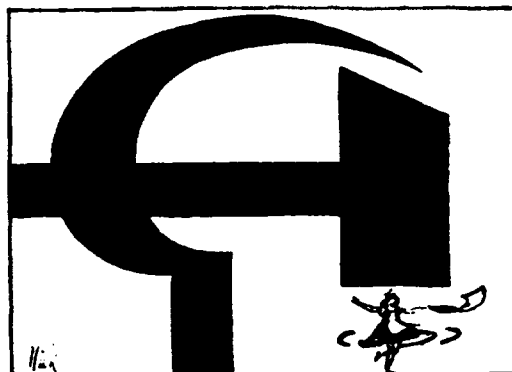
dat iedereen vrijelijk informatiemateriaal zou mogen verspreiden, nam de douane als provocerend beschouwde homolectuur en ander 'staatsondermijnd' materiaal in beslag.

Volgens westerse correspondenten in Moskou had de stad zich goed voorbereid op de grootste manifestatie sinds de Olympische Spelen van 1980. De winkels waren opvallend goed gevuld met producten die doorgaans niet of nauwelijks te krijgen zijn, in het centrum van de stad waren de straten voorzien van feestverlichting en ook hadden veel gebouwen een extra verfje gekregen. De aanblik van Moskou tijdens het WJF bleek nogal te verschillen met die van alledag. Er was de Sovjetautoriteiten alles aan gelegen om contacten tussen de festivalgangers en de gewone bevolking zoveel mogelijk te verhinderen. De stad was hermetisch afgesloten en Sovjetburgers die niet in Moskou woonachtig waren werden tijdens het festival uit hun hoofdstad geweerd. Daartoe was een legertje veiligheidspolitie op de been dat veelvuldig identiteitscontroles uitvoerde. Verder waren er opvallend veel "onopvallende" mannen en vrouwen op straat om alles en iedereen te begeleiden: een Oosteuropese journalist sprak in dit verband zelfs van 'het KGB-festival'. Dissidenten waren al van tevoren opgepakt of onder druk gezet om Moskou tijdelijk te verlaten en om de 'besmetting' van de Moskouse jeugd tot een minimum te beperken werden op grote schaal vakantiecampen op het platteland georganiseerd. Hotels, waarin de westerse delegaties waren ondergebracht, werden streng bewaakt en slechts na vertoon van een WJF-deelnemerskaart en een schriftelijke uitnodiging van de delegatieleiding werd toegang verleend.

Het WJF-programma was opgebouwd rond thema's als vrede en ontwapening, anti-imperialistische solidariteit, economische crisis, rechten van jongeren en anti-fascisme. Elke festivaldag kende massabijeenkomsten, gewijd aan een van die thema's, terwijl er daarnaast in thematische discussiecentra over een breed scala van onderwerpen van gedachten kon worden gewisseld.

Diverse incidenten tijdens het WJF zijn door de media uitgebreid weergegeven. Zo liep er tijdens de openingsceremonie naast de officiële Westduitse delegatie ook nog een (communistische) afvaardiging mee van West Berlijn, op het elektronische presentatiebord voorgesteld als zelfstandige natie. Dat schoot de meeste Westeuropese deelnemers in het verkeerde keelgat. Na het dreigement van de Westduitse delegatie en tal van internationale jongerenorganisaties dat ze verder het evenement zouden boycotten als dit niet rechtgezet zou worden, bonden de organisatoren in en gaven zij toe een fout gemaakt te hebben met het beeldscherm. Volgens sommige berichten zou overigens ook Curacao apart gepresenteerd zijn in plaats van in koninkrijksverband.

Tot een heftige botsing kwam het op de dag van de anti-imperialistische solidariteit. Nadat 's morgens al een Italiaanse afgevaardigde de lange reeks verklaringen tegen de Amerikaanse buitenlandse politiek had onderbroken met een betoog tegen de oorlog die de Sovjetunie in Afghanistan voert, werd 's avonds opnieuw fel van leer getrokken tegen de

FESTIVAL

'sovjetisering' van dat land. De organisatoren hadden geprobeerd door verdragende acties de spreekster uit Zweden spreektijd te ontnemen, maar spreekkoren als "No more propaganda, we want to speak!" van Scandinavische, Nederlandse, Italiaanse en Britse afgevaardigden konden tenslotte niet meer genegeerd worden.

Een ander netelig punt voor de Sovjets was de nadrukkelijke aandacht die door onder meer de Nederlandse delegatie gevraagd werd voor de positie van homoseksuelen. Dit onderwerp is normaliter streng taboe in de Sovjetunie en de organisatoren hadden dan ook sterk de indruk dat een en ander een opzetje was van 'vijandig gezinde' krachten en niet in de laatste plaats van de inlichtingen- en veiligheidsdiensten van het westen om het verloop van het festival te ontregelen.

Verder kregen de bezoeken aan de bekende dissidente Irene G. nogal wat aandacht in de pers, evenals het dragen van T-shirts met het opschrift "Afghanistan Free" onder de neus van GORBATSJOV tijdens de openingsplechtigheid en vechtpartijen tussen delegaties van bevrijdingsbewegingen en nationale jongerenorganisaties, die door de veiligheidspolitie beeindigd moesten worden.

Verdeeldheid binnen de Nederlandse delegatie

De onderlinge verdeeldheid in de Nederlandse delegatie werd tijdens het festival alleen nog maar groter. Er werden verhitte discussies gevoerd en de delegatie viel definitief in twee kampen uiteen. Vanwege de tweespalt besloot men af te zien van de langdurige en zinloze delegatievergaderingen: iedereen werd verder vrijgelaten zijn standpunten op het WJF naar voren te brengen zonder dat er nog langer gestreefd zou worden naar een gezamenlijk Nederlands standpunt. Ondanks het feit dat ze slechts een marginale achterban vertegenwoordigde, poogde de pro Moskou groep zich vanaf dat moment voor de rest van het festival, overigens zonder veel succes, te manifesteren als de eigenlijke vertegenwoordiging van de Nederlandse jeugd.

De Nederlandse Dag, die door de delegatie was georganiseerd om in contact te komen met gewone Sovjet-jongeren, werd een teleurstelling. De uitnodigingen bleken door een Moskou getrouwe deelnemer in handen te zijn gespeeld van de communistische jongerenorganisatie.

Vermeldenswaard is verder nog, dat de afgevaardigde van het orthodox-communistische Verbond van Communisten in Nederland (VCN) van het festival gebruik maakte om internationale contacten te leggen, vooral met de CPSU, terwijl de delegatie van de VNU zich tijdens het WJF nauwelijks kon manifesteren en onderging in de massaliteit van het gebeuren.

Met het doven van de festivalvlam, een vuurwerk en een groots spektakel, waaraan werd deelgenomen door ondermeer het Bolsjoi-ballet, werd het 12e Wereldjeugdfestival beëindigd. Eerder op de (laatste) dag was er nog de traditionele gemeenschappelijke verklaring gepubliceerd, waarin de jongeren uit de gehele wereld werden opgeroepen om 'militarisme en agressie' tegen te gaan en ongeacht politieke, filosofische of religieuze opvattingen hun krachten te bundelen om een einde te maken aan de bewapeningswedloop en de militarisering van de ruimte te voorkomen.

Bij wereldjeugdfestivals werd in het verleden een intensieve belangstelling geconstateerd van Oosteuropese inlichtingendiensten voor de westerse deelnemers. Derhalve lag het in de verwachting dat ook tijdens het WJF in Moskou inlichtingenactiviteiten door het Oostblok zouden worden ontplooid en het festival ook nu gebruikt zou worden voor onder meer talentspotting of zelfs benadering van Westeuropese deelnemers. En inderdaad zijn er nogal wat aanwijzingen die bovenstaande vermoedens bevestigen.

Voorlopige conclusie

Als de voorlopige balans moet worden opgemaakt zullen zowel de deelnemers als de organisatoren met gemengde gevoelens terugkijken op die zomerse week in Moskou. In weerwil van alle lyriek over vrede en vriendschap, over naleving van de Accoorden van Helsinki en over internationale solidariteit, was het Wereldjeugdfestival ook het festival van het beleg van Moskou door de politie, van de over-organisatie, de voortdurende identiteitscontroles, de vervoersproblemen en de beperkte mogelijkheden om met de bevolking in contact te komen. In diplomatenkringen wordt opgemerkt dat het Kremlin er niet in geslaagd is de bezoekers te tonen dat de Sovjetunie een volkomen normale en niet bedreigende staat is maar aan de andere kant ook niet de besmetting van de eigen jeugd heeft kunnen voorkomen.

De meningen van de Nederlandse deelnemers waren na afloop nog steeds verdeeld. De Moskou-aanhangers waren teleurgesteld over het gebrek aan invloed dat het NCEVS en de andere op Moskou georiënteerde organisaties hadden kunnen uitoefenen op de samenstelling en het optreden van de Nederlandse delegatie. Ze hadden geen goed woord over voor diegenen die zich kritisch ten opzichte van de SU hadden opgesteld. Over hun verblijf in Moskou en het festival zelf waren ze echter uiterst tevreden. De andere groep deelnemers constateerde veel negatieve elementen: ergernissen over onvolledige vertalingen waardoor onrecht werd gedaan aan originele bijdragen, de massale propaganda, de vaak ongenueanceerde aanvallen op de westerse wereld, de strenge veiligheidscontroles, de slechte verstandhouding binnen de nederlandse delegatie etc. Toch overheerste over het algemeen tevredenheid omdat het festival al met al een unieke gelegenheid was geweest om met jongeren uit de gehele wereld over allerlei zaken van gedachte te wisselen. Men was van mening dat het festival ondanks alle beperkingen genoeg ruimte had geboden om ook controversiele zaken aan de orde te stellen en te bediscussieren.

RECHTS-EXTREMISME

In Nederland zijn diverse extreem-rechtse of rechts-extremistische groeperingen actief, die moeten worden onderscheiden naar de wijze waarop zij zich politiek manifesteren en naar de basisprincipes die achter deze politiek schuil gaan.

Het Consortium De Levensboom

De functie, die het Consortium zich heeft toebedacht is binnen het Nederlandse nationaal-socialistische politieke spectrum te fungeren als een soort Romeinse Curie. Vanwege de verdeeldheid binnen extreem-rechts Nederland heeft het Consortium deze functie tot nu toe echter niet waar kunnen maken. De leidinggevende figuren van de Viking Jeugd

hebben
begin 1985 de Viking Jeugd opgeheven om de rol van jongerenorganisatie van het Consortium te gaan spelen. De beweging Consortium Jongeren is evenwel niet van de grond gekomen.

Tot nu toe
verschijnen nog wel maandelijks 400 exemplaren van het blad "Manuscripten" van het Consortium. Door gebrek aan geld zal de beperkte invloed die mevrouw ROST van TONNINGEN nog had binnen het rechts-extremistische politieke spectrum verder afnemen. Inmiddels trachten enkele "jongeren" opnieuw de Viking Jeugd op te richten als onafhankelijke organisatie.

De Nederlandse Volks Unie

Officieel stelt de in 1971 opgerichte neonazistische Nederlandse Volks Unie zich ten doel het marxisme--leninisme en het kapitalisme te bestrijden en het eigen karakter van de "Heel-Nederlandse Volksgemeenschap" te waarborgen. Dit "volksnationalistische" denken uit zich

-----

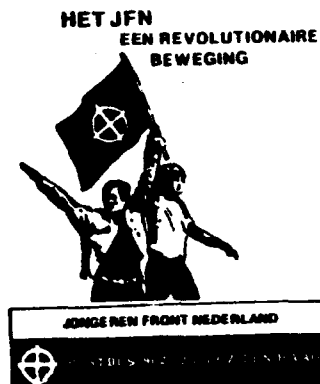
vooral in onverdraagzaamheid ten opzichte van gekleurde ingezetenen. De voorzitter van de NVU, Joop GLIMMERVEEN, verhief in het verleden het actievoeren omwille van de publiciteit tot primair doel. Van de zijde van haar jongerenorganisatie, het Nationaal Jeugd Front, krijgt de NVU geen steun, omdat deze organisatie geen actieve leden telt. Het afgelopen jaar hebben dan ook geen folderacties of demonstraties van de NVU plaatsgevonden. Wel nemen Joop GLIMMERVEEN c.s. deel aan folderacties van het Jongeren Front Nederland van Stewart M. Doordat Joop GLIMMERVEEN bekender is dan Stewart M. en de Nederlandse pers niet steeds weet hoe de vork organisatorisch aan de steel zit..... krijgt de Nederlandse Volksunie doorgaans toch de meeste publiciteit. Overigens staat juist de aandacht van de pers voor deze organisatie en voor het extreme karakter van de Unie een verdere groei ervan in de weg. Nu het zich laat aanzien dat het de NVU wederom niet zal lukken aan de verkiezingen van 1986 mee te doen, gaan er wel stemmen op, die opheffing van de NVU bepleiten.

Het Jongeren Front Nederland

Het Jongeren Front Nederland is de laatste tijd buitengewoon actief met folderacties in diverse steden in Nederland.

De pamfletacties van het JFN dragen gewoonlijk een provocerend karakter, en lopen onder invloed van de daardoor aangetrokken zogenaamde anti-fascisten veelal uit op verstoring van de openbare orde. Diverse keren moest de hulp van de politie worden ingeroepen om leden van het JFN te beschermen tegen anti-fascisten. Tijdens de IJzerbedevaart te Diksmuide (Belgie) werd door leden van het Front het JFN uniform gedragen.

Dit "front" was enige tijd geleden voornemens in navolging van het National Front in Engeland, te proberen jonge (baldadige) voetbalsupporters te mobiliseren. In hoeverre dit al gelukt is of in de toekomst zal slagen valt nog niet te beoordelen. Het JFN telt ongeveer 260 leden, van wie er ongeveer 40 actief zijn. Vermeld moet verder nog worden, dat het JFN is uitgegroeid tot een hechte organisatie, waarvan Stewart M. de onbetwiste leider is.

Centrum-Democraten

Deze politieke splinter onder leiding van Drs. H. JANMAAT laat sinds haar afscheiding van de Centrumpartij in oktober 1984 weinig van zich horen. De oorzaak van deze stilte rond de Centrum-Democraten dient te worden gezocht in het geringe ledental van de partij, in het achterwege blijven van propagandistisch vertoon van haar vertegenwoordiger in de Tweede Kamer en in de onderlinge geschillen tussen kaderleden. Hoewel de Centrum-Democraten de intentie hadden een reële bijdrage te leveren aan 's lands politiek, blijken zij deze doelstelling om bovenvermelde redenen niet te kunnen verwezenlijken. Hun invloed op de politieke situatie in Nederland kan dan ook worden gekwalificeerd als nihil. Het ligt in de lijn der verwachtingen, dat de Centrum-Democraten bij de Tweede Kamerverkiezingen in 1986 van het politieke toneel zullen verdwijnen. zij hebben momenteel (sept. 1985) 53 betalende leden, van wie er zich 33 actief voor de partij inzetten. Het lid reist door het land om zogenaamde fusieplannen te bespreken met leden van de Centrumpartij. In werkelijkheid probeert de ook binnen de Centrumpartij aanwezige tweespalt aan te wakkeren.

De Centrumpartij

De Centrumpartij heeft bij herhaling gesteld tot daadwerkelijke "constructieve" politieke activiteiten te willen komen en een ideologie te ontwikkelen, die tot de verbeelding van de massa zou kunnen spreken. Opgemerkt dient te worden, dat alle activiteiten weliswaar naar de achtergrond zijn verschoven door de interne machtsstrijd van partijprominenten, maar hiervan is het kiezerspotentieel niet op de hoogte, omdat deze buiten de publiciteit wordt gehouden. Door en bij monde van enkele vooraanstaande leden tracht de Centrumpartij haar imago van extreem-rechtse partij te matigen cq te verbloemen.

De directe invloed van de Centrumpartij op de politieke besluitvorming is met haar 2700 leden gering, al is de ontvankelijkheid van de Nederlandse bevolking voor hun argumenten hier en daar wellicht wat toegenomen. Niet uitgesloten moet worden geacht dat de Centrumpartij, die ook bij de verkiezingen voor de provinciale staten in Flevoland een zetel behaalde ondanks interne tegenstellingen, tevens een zetel zal verwerven in het parlement bij de verkiezingen van 1986. In ieder geval zal de partij hier ijverig naar streven, zodat de daartoe verwachte acties van de CP - in samenhang met het daarop te verwachten antwoord van haar tegenstanders - voor het nodige rumoer zullen kunnen zorgen.

TROTSKISME

"Socialisties en Feministies Platform" (SFP) en de "Beweging voor Socialisties Zelfbeheer" (BSZ)

Tijdens het 7e IKB-congres (januari 1983) stapte een aantal leden uit de organisatie, daar zij vonden dat, zij door de hoofdmoot van de IKB werden beschouwd als tweederangs leden, omdat zij niet in de industrie konden of wilden werken. Tien van deze "salon-revolutionairen", voornamelijk afkomstig uit Utrecht, Rotterdam, Nijmegen en Eindhoven, staken daarom de hoofden bijeen en besloten een nieuwe organisatie op te richten onder de noemer "Bond van Revolutionaire Socialisten" (BRS). Uiteraard hadden zij op dat moment te weinig aanhang en financiën om te kunnen bogen op een gedegen organisatie; een reden temeer dus om uit te kijken naar nieuwe leden, eventueel afkomstig uit "revolutionaire" organisaties als de Socialistische Arbeiders Partij (SAP Socialistische Arbeiders Partij (zoals de IKB sinds het laatste congres wordt genoemd), De Beweging voor Socialisties Zelfbeheer (BSZ), CPN, PSP en witte-BVD, die voor de nodige aanwas zouden kunnen zorgen. Daartoe werd in december 1983 onder de wijdse titel "Platform van Revolutionaire Socialisten en Feministen" een vergadering belegd van vertegenwoordigers van deze politieke groeperingen. Alleen ex-IKB-leden, BSZ-ers en witte-BVD-ers (inmiddels ook al "ex") gaven gehoor aan deze oproep.

Hoewel de BSZ direct al de mogelijkheid inzag om het door haar uitgegeven blad "Socialistische Kritiek" - door gemis aan financiën toch gedoemd te verdwijnen - onder te brengen in het nieuw te vormen orgaan van het Platform, nam zij vooreerst een afwachtende houding aan. Met ingang van september 1984 werd door het "Socialisties en feministisch Platform", zoals men zich toen ging noemen, een aanvang gemaakt met een proefnummer van een "Discussie Bulletin", dat voorlopig nog intern verscheen. In de toekomst hoopte men met een duidelijk extern gericht blad meer profiel en aanhang te kunnen krijgen.

In februari/maart 1985 werd een periodiek met de naam "Links" gelanceerd. De aloude "Socialistische Kritiek", de voormalige uitgave van de BSZ, verdween hiermee voor goed van het toneel (als enige uitgave van de BSZ bleef slechts "Socialisties Zelfbeheer" over).

Het blad "Links" bood ook ruimte voor de polemiek van personen, die geen deel uitmaakten van het SFP. Dat het SFP overigens nog steeds weinig voorstelt bleek op 15 juni 1985, toen een conferentie werd gehouden onder de titel "De crisis van Links". Het forum, waarin onder andere leden van PSP, CPN, FNV en SAP zaten, kwam echter niet tot eensluidende standpunten, daarmee onbedoeld het thema van de conferentie illustrerend.

LINKS

1985 JUNI 1985

eerste nummer!
BRITSE MIJNEN
GEZIN IN 1985
PSP interview
HILL & BLUES

een socialistische
stoomboor??

marxisme,
scapisme
& utopie

=====

III. MINDERHEDEN

DE MOLUKSE HUURKWESTIE

De Molukse huuractie, een strijd voor onder meer behoud van de domeinenwoningen en voor lagere huren, houdt de Molukse gemoederen sterker dan ooit bezig. De tweestrijd tussen de twee landelijke Molukse belangenorganisaties Badan Persatuan (B.P.) en Badan Umum (B.U.) om via het oplossen van deze problematiek de gunst van de Molukse gemeenschap te verwerven, lijkt definitief te zijn beslist in het voordeel van de Badan Persatuan. Met de twee congressen (Utrecht, 1-2-1984 en Elst, 13-7-1985), die de B.P. aan deze kwestie heeft gewijd, heeft zij de Molukkers bewezen zich met hart en ziel te willen inzetten voor een voor Molukkers acceptabele oplossing van de huurstrijd.

Landelijke huurstrijd

Als blijkt van het vertrouwen van de Molukse wijken in Badan Persatuan hebben elf Molukse wijken deze organisatie een mandaat gegeven om namens hen met de Nederlandse Overheid onderhandelingen te voeren. Hiertoe heeft het hoofdbestuur een onderhandelingsteam in het leven geroepen dat bestaat uit:

(Tilburg), (adviseur),
(Moordrecht), (Assen),
(Middelburg/Oost-Souburg), (Lunetten) en
een vooralsnog onbekend lid van de Bond van ex-KNIL
militairen uit Leerdam.

In zijn onderhandelingsportefeuille heeft het team onder meer de volgende zaken:

- a) verlaging van de huren;
- b) het probleem van de niet-gewenste overdracht van de woningen van domeinen aan gemeenten en woningbouwverenigingen;
- c) de dreigende ontruiming van kamp Lunetten (Vught)
- d) aanvullende financiële regelingen voor de ex-KNIL-militairen.

Ten aanzien van het probleem van de eventuele overdracht van de domeinenwoningen aan gemeenten en woningbouwverenigingen hebben elf Molukse wijken met domeinenwoningen (Assen, Moordrecht, Middelburg, Oost-Souburg, Doesburg, Elst, Leerdam, Oosterwolde, Valkenisse, Almelo en Lunetten) besloten - indien nodig - het B.P.-onderhandelingsteam te steunen met acties. In dit verband denkt men aan:

- het opschorten van huurbetalingen;
- totaalweigering om huren te betalen analoog aan de gebeurtenissen, die omstreeks januari 1984 in Capelle a/d IJssel hebben plaatsgevonden.

Kamp Lunetten (Vught)

Met de installatie per 1 januari 1985 van de nieuwe Molukse Kampraad van Lunetten werd gehoopt dat de kampbewoners hun starre houding t.o.v. een eventuele verhuizing zouden laten varen. De nieuwe kampraad onder leiding van voorzitter (tevens lid van het onderhandelingsteam) was ook wel van goede wil, maar kon met het Ministerie van WVC niet tot een accoord komen. Nu dit doel voorshands niet haalbaar lijkt, ziet ook de kampraad geen andere weg dan die van verzet tegen een dreigende evacuatie van het kamp Lunetten. Bovendien heeft het Ministerie van WVC besloten over te schakelen op een hardere beleidslijn waar het Lunetten betreft. Zo riep het ministerie een nieuwe afdeling in het leven die onder meer tot taak kreeg het beheer van het kamp strikter te doen geschieden en de bewoners er op voor te bereiden, dat een verhuizing onvermijdelijk is. De eerste maatregel binnen dit nieuwe beleidsplan zal zijn het (desnoods met geweld) ontruimen van een door de Molukkers gekraakte barak.

Commentaar

De kwestie Lunetten kan beschouwd worden als een barometer voor de actiebereidheid van de andere Molukse wijken. Voor de Molukkers is dit kamp immers het laatste symbool van de "tijdelijke overbrenging" van de Molukse ex-KNIL-militairen naar Nederland. Vrijwel de gehele Molukse samenleving is van mening, dat deze laatste getuige van het "Nederlandse verraad" in Molukse handen moet blijven. Mocht het ooit komen tot een gedwongen ontruiming van Lunetten, dan dient rekening te worden gehouden met de mogelijkheid dat Molukkers van elders de kampbewoners in hun verzet ter zijde zullen staan.

=====

IV. POLITIEK (GEWELDDADIG) ACTIVISME EN TERRORISME

ANTI ZUID-AFRIKA ACTIES

Sedert de laatste week van juli, direct na en parallel aan het oplaaiend verzet in Zuid-Afrika en de afkondiging van de noodtoestand in delen van dat land, wordt Nederland geconfronteerd met een veelheid van tegen het Zuidafrikaanse regiem en de apartheid gerichte acties, met als voorlopige climax de brandstichting in de MAKRO-vestiging te Duivendrecht.

Bij deze acties, die zich richten tegen bedrijven en intellingen die financiële of anderssoortige banden met Zuid-Afrika hebben, is vrijwel in alle gevallen sprake van vernielingen en bekladdingen, waarbij soms sprake is van zeer ernstige zaakschade.

De daders van deze uitingen van verzet moeten gezocht worden in kringen van radicale jongeren die zich inzetten aan het gehele brede front van de politiek (gewelddadige) activistische "Beweging" en derhalve op het ene moment bij kraakactiviteiten en op het andere moment bij acties tegen het militarisme, kernenergie of anderssoortige door de actualiteit ingegeven onderwerpen betrokken zijn.

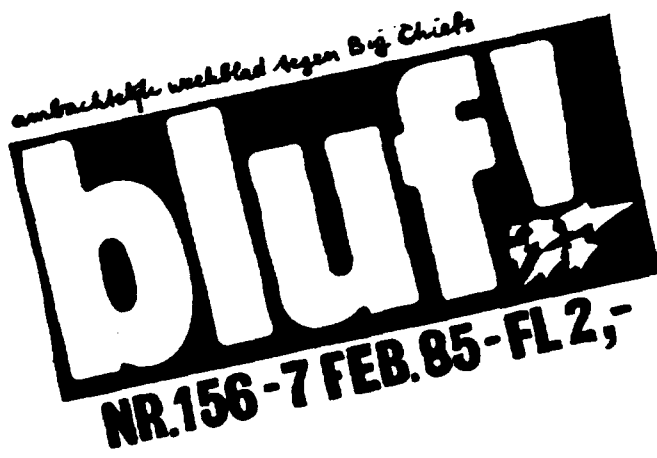
Acties tegen apartheid en racisme c.q. tegen het regime Zuid-Afrika zijn op zichzelf niet nieuw. In het verleden trokken de brandbomaanslagen bij Transworld Oil (januari '85) en acties bij reisbureaux de aandacht. Deze acties werden, evenals die van (en na) juli 1985 vanuit het Amsterdamse deel van de Beweging gepland en uitgevoerd. Publicatie van de motieven en actie-ervaringen in o.a. het actieblad "Bluf!" leidde ertoe, dat deze acties een inspirerend effect en een landelijk karakter kregen. Dit wordt versterkt door onder meer in "Bluf!" maar ook in de reguliere pers verschijnende opinierende artikelen en publicaties over bedrijven die banden met Zuid-Afrika hebben, zulks inclusief namen en adressen van de (vermeende) verantwoordelijke personen.

Voorlopig mag verwacht worden dat de acties zullen voortduren. De ontwikkelingen in Zuid-Afrika en de reacties van de betrokken bedrijven zullen uiteraard op de actiebereidheid van invloed zijn.

HET ACTIEBLAD BLUF

Bluf is - zoals bekend - het wekelijks in Amsterdam verschijnende actieblad van de Beweging. BLUF ontstond begin 1982 na het verdwijnen van de Amsterdamse kraakkrant en het blad "De laatste Waarschuwing". De leegte die de beide bladen hadden achtergelaten, deed de behoefte gevoelen aan een blad voor activisten dat informatie kon verschaffen over zaken, waaraan de gevestigde pers geen aandacht besteedde c.q. onjuist of onvolledig weergaf.

Daarnaast was er behoefte aan een blad dat een spreekbuis kon zijn van de Beweging naar de buitenwacht toe. De gevestigde pers werd (en wordt) sensatiezucht verweten; zij zou zich concentreren op het verslaan van spectaculaire voorvallen binnen de Beweging (ontruïmingen, rellen, inbraken) deze criminaliseren en de achtergronden en beweegredenen meestal in het midden laten of helemaal verzwijgen.

Medewerkers

De BLUF-redactie bestaat uit een groep van ca. 15 personen, het zogenaamde Redactiekollektief. Dit kollektief maakt tijdens een aantal wekelijkse sessies een selectie uit een grote hoeveelheid kopy die door de leden van de Beweging bij BLUF wordt afgeleverd. Naar verluidt zou ongeveer 80% van de artikelen die in BLUF verschijnen worden ontleend aan ingezonden berichten. De overige 20% wordt geschreven door het Redactiekollektief zelf of door de hierna te noemen Steungroep.

De BLUF-Steungroep is een groep van ca. 25 personen die eens in de 2 a 3 weken discussieert over onderwerpen op politiek- en sociaal-economisch terrein en daardoor nieuwe impulsen aan het blad tracht te geven. Resultaten van de discussies kunnen in de vorm van achtergrondarti-

kelen in BLUF verschijnen maar kunnen eventueel ook leiden tot een gewijzigd redactiebeleid. Daarnaast verleent de groep steun aan het redactiekollektief door allerlei praktische problemen te helpen oplossen die met de productie van het blad te maken hebben. In de steungroep zitten mensen, die zich zeer betrokken voelen bij het wel en wee van het blad, maar die het door andere bezigheden, bijvoorbeeld actievoeren, aan tijd ontbreekt om deel uit te maken van het redactiekollektief.

Voorts wordt BLUF gedragen door zich incidenteel aanbiedende medewerkers.

De mensen achter BLUF hebben slechts met elkaar gemeen dat ze allen participeren in de Beweging en over het algemeen hun sporen hebben verdiend op het gebied van actievoeren. Opleidingsniveau's, sociale en politieke achtergronden lopen sterk uiteen.

De bezetting van BLUF heeft van het begin af te kampen gehad met een groot verloop. Meningsverschillen over koers en inhoud alsmede de druk van het wekelijks moeten uitkomen liggen hieraan ten grondslag.

Leden van het Redactiekollektief stappen regelmatig over naar de Steungroep, verdwijnen uit het gezicht maar verlenen later soms nog wel incidenteel medewerking aan het blad.

Behuizing

Het kantoor van BLUF vindt onderdak in een gekraakt bedrijfscomplex aan de van Ostadestraat 233 te Amsterdam.

In een aparte ruimte wordt een deel van de redactievergaderingen en van de vergaderingen van de Steungroep gehouden en vinden praktische werkzaamheden als tikwerk en lay-out plaats.

Naast onder andere een theater en een restaurant huist in het complex ook drukkerij De Raddraaier, waar BLUF eenmaal per twee weken gedrukt wordt (de andere week geschiedt dit bij drukkerij Luna).

Het pand geldt voorts als een ontmoetingsplaats voor de Beweging: zo worden er ook acties beraamd.

Het is derhalve aannemelijk dat BLUF-medewerkers regelmatig voorkennis dragen van geplande activiteiten.

Inhoud

De inhoud van BLUF behelst een breed scala van onderwerpen. Hoofdmoot vormen de artikelen over het kraakgebeuren. Het kraken is dan ook de gemeenschappelijke factor binnen een groot deel van de groep, die de

Beweging vormt. Naast verslagen van kraakacties, treft men in het blad informatie aan over bouwplannen van gemeente en projectontwikkelaars, juridische achtergrondinformatie, informatie over speculanten, etc. Verder bestaat de inhoud uit artikelen over door de Beweging gesignaleerde misstanden in de maatschappij. De meest voorkomende onderwerpen in dit kader zijn: militarisme, kernenergie, fascisme, racisme, sociale onderdrukking, vrouwenonderdrukking, Midden-Amerika politiek, minderhedenbeleid, etc.

Het is de vraag in hoeverre het blad werkelijk trendsettend is of slechts trendvolgend. Op z'n minst mag worden gesteld dat het blad vernieuwende ideeën uitdraagt en dat de inhoud zeer actiegericht is. Daarnaast biedt het blad de leden van de Beweging de mogelijkheid verslag te doen van de aanleiding tot en het verloop van uitgevoerde acties. De verslagen variëren van kleine kraakacties tot de grote Onkruintinbraken met een nasleep van openbaarmaking van ontvreemde documenten.

Voorts dient BLUF als discussieplatform voor de Beweging. Soms wordt wekenlang gediscussieerd over de zin of onzin van het gebruik van bepaalde actiemethoden of over de koersbepaling. Belangrijk voorbeeld daarvan is de discussie die eind 1984, begin 1985 in BLUF verscheen over de vraag of er tussen de Nederlandse Beweging en de RAF raakvlakken te vinden zouden zijn op grond waarvan men zich solidair moest verklaren met de RAF-hongerstakers in Duitsland.

Vergelijking van de inhoud van de nummers van BLUF over de hele periode van haar bestaan leidt tot de vaststelling, dat de behandelde onderwerpen doorgaans dezelfde zijn maar sterk wisselende aandacht genieten. Over het algemeen valt deze fluctuatie van de belangstelling direct te herleiden tot actuele gebeurtenissen in maatschappij of Beweging of hangen ze samen met mutaties in het medewerkersbestand van BLUF.

Vanaf begin 1984 valt in elk geval een sterke toename te constateren van artikelen over minderheden en sociale dan wel economische onderdrukking.

Invloed van BLUF op Beweging

BLUF verschijnt in een wekelijkse oplage van 2200 exemplaren van gemiddeld 12 pagina's. Ruim de helft daarvan is bestemd voor abonnees, het overige deel voor de losse verkoop. Hoewel de inhoud van het blad zich grotendeels richt op de situatie in Amsterdam, vindt het blad ook landelijk aftrek en geniet het een landelijke

"reputatie". Artikelen uit BLUF worden bijvoorbeeld regelmatig overgenomen in "regionale" actiebladen, terwijl ook de landelijke pers geregeld uit BLUF citeert. Duidelijk mag zijn dat BLUF ondanks de vrij geringe oplage, een landelijk grote uitstraling heeft.

Vast staat dat leden van de Beweging door BLUF als medium te gebruiken een grote spreiding kunnen geven aan hun kennis en ideeën.

Het Onkruid-model van actievoeren "Breek in en maak openbaar" is mede door uitgebreide publicaties in BLUF ook in niet-Onkruid-kringen populair geworden. Als voorbeeld hiervan kan dienen de recente inbraak bij het Directoraat-Generaal voor Energie van het Ministerie van Economische Zaken, waarvan de daders waarschijnlijk in kringen van de AKB gezocht moeten worden.

In de nacht van 20 op 21 juni ontrok 'De wraak van jhr. mr. De Brauw' 6 postzakken vol geheime documenten aan het zicht van de duistere kwalibureaus van het Ministerie van Economische Zaken. De kamer van directeur-generaal voor Energiezaken Verberg werd leeg achtergelaten.

In Bluf' nr. 176 kon je een eerste greep uit het verzamelde werk aanschouwen. Dit hoorde liggen op nieuw schokkende originele documenten ter inzage. Zij geven een vrij compleet beeld van hoe op hoog ministerieel en provinciaal niveau 2 of 3 nieuwe kerncentrales voorgelicht in doorzicht worden. Kleinverbruikers betalen, industriezaken profiteren. Kritische elektriciteitsbedrijven moedloos makend in een nieuwe SEP, blanco cheques uitschrijvend voor Heugovens.

Ombrudelen in een vuile zijpenstal en zin krijgen in de rest van de grote familie de Brauw te organiseren.

uit BLUF - 11 juli 1985

Geconcludeerd kan worden, dat het Amsterdamse actieblad BLUF in de loop der jaren een niet te verwaarlozen factor is gaan vormen binnen de Beweging.

ANTI-KERNENERGIEBEWEGING

Net op een moment dat de landelijke pers zich afvroeg wat er was geworden van de eens zo florierende Anti-Kernenergie Beweging in Nederland - in de Volkskrant van 20-6-1985 verscheen een artikel onder de veelzeggende titel "Op z'n gat" - werd in de nacht van 20 op 21 juni 1985 door onbekende AKB-ers ingebroken bij het Directoraat Generaal voor Energie van het Ministerie van Economische Zaken. Uit een aantal kamers werden documenten ontvreemd, die o.a. betrekking hebben op het Nederlandse kernenergiebeleid. In een persbericht stelde een groep die zich tooid met de gelegenheidsnaam "De Wraak van Jhr. Mr. d e Braauw" zich verantwoordelijk voor de inbraak.

Uit het persbericht bleek verder dat de inbraak was gepleegd uit onvrede met het feit dat de regering het eindrapport van de Stuurgroep Brede Maatschappelijke Discussie naast zich neer zou hebben gelegd en tegen de wil van de bevolking in voorbereidingen zou treffen voor de bouw van nieuwe kerncentrales.

In het Amsterdamse activistenblad BLUF werd in een aantal artikelen gedeelten van de buitgemaakte documenten gepubliceerd en ook de landelijke pers had ruime aandacht voor het gebeuren. In BLUF verscheen bovendien onder het suggestieve kopje "inbreken kan iedereen" een lijst met namen, prive-adressen en telefoonnummers van enkele hoge ambtenaren van Economische Zaken. De publicatie van namen en adressen van een aantal bij kernenergie ingeschakelde bedrijven lokte bij een bedrijf een kladactie en een poging tot brandstichting uit.

De actievorm "breek in en maak openbaar" is - op zichzelf genomen - niet nieuw. In het verleden werd door Onkruid immers meerdere malen bewezen, dat het vrij eenvoudig is om ergens straffeloos in te breken en documenten te ontvreemden.

De AKB lijkt er echter een nieuwe weg mee te zijn ingeslagen, daarmee verder invulling gevend aan de in het eerste kwartaaloverzicht van dit jaar gesignaleerde tendens om zich meer te gaan toeleggen op geheim voorbereide en snel uitgevoerde kleine maar harde operaties. Het succes van deze methode - immers, de publicatie van documenten bracht vrij grote politieke beroering teweeg - rechtvaardigt de mening dat in de toekomst meer van dit soort inbraken te verwachten zijn.

Dat de AKB weer opleefde, mag overigens geen verrassing heten. De besluitvorming rond de bouw van nieuwe kerncentrales en de centrale opslag voor radioactief afval, met alle daarmee gepaard gaande onderzoekscommissies, inspraakrondes en planologische kern beslissingen (PKB) riep en roept, in deze kringen, reacties op. Dit geldt nog in versterkte mate nu de in het verleden al geconstateerde samenwerking tussen AKB, Anti-Militaristische Beweging en de radicale vredesbeweging zich doorzet.

Het Noord-Brabantse - en vooral Woensdrecht en de Moerdijk - zullen in de nabije toekomst het gezamenlijk doelwit worden voor de diverse actiegroepen. Daarbij kan ook gedacht worden aan acties tegen overheidsinstanties in deze regio, naast bedrijven en instellingen, die betrokken zijn bij de desbetreffende bouw. De ordeverstoringen op de diverse voorlichtingsavonden in het kader van de PKB voor de bouw van kerncentrales en de "noodremacties" tijdens Prinsjesdag geven een indicatie van de te verwachten moeilijkheden. Het verzet zal waarschijnlijk vlak voor, tijdens en even na de definitieve besluitvorming zijn hoogtepunt bereiken.

ONTDEK JE HEKJE
12 & 13 OKT.

OP DESE DAGEN WILLEN WE DE BASIS WOENSDBRECHT ONTDEKEN MET VREDESKAMPJES. VANUIT DESE KAMPJES GAAN WE "AKTIE" VOEREN TEGEN HET (WISDWE) HEK EN DE BASIS:

VOORBEREIDINGSWEEKEND
31 AUG. & 1 SEPT
VREDESAKTIEKAMP
WOENSDBRECHT

30 AUGUSTUS : VOLLERBANGHEEST
310 VREDESAKTIEKAMP : 3232924

WESTEUROPEES TERRORISME

Wie de ontwikkelingen op het gebied van de terroristische activiteit in West-Europa op de voet volgt zal tot de slotsom komen, dat de - door de terroristische organisaties gehanteerde - methoden zich kenmerken door een grote mate van professionaliteit en een ongekende hardheid. Het aspect van de professionaliteit uit zich onder meer in de wijze, waarop de terroristen veelal kans zien genomen veiligheidsmaatregelen te omzeilen, terwijl zij voorts blijk hebben gegeven over geen enkel mededogen te beschikken ten aanzien van de mogelijkheid, dat er (onschuldige) slachtoffers (kunnen) vallen bij de door hen gepleegde aanslagen. Illustratief in dit verband is de moord op een in de Bondsrepubliek gelegerde Amerikaanse soldaat ter verkrijging van diens identiteitsdocumenten met het doel zich toegang tot de basis te kunnen verschaffen. Alertheid ten aanzien van incidenten, die mogelijk een indicatie vormen voor de voorbereiding van gewelddadige acties kan de Diensten helpen terroristische aanslagen - ook wat Nederland betreft - te voorkomen.

Recente incidenten met een mogelijke terroristische achtergrond

In de nacht van 20 op 21 augustus 1985 werd in de Zuidlimburgse gemeente Schinnen een auto, voorzien van AFCENT-kentekenplaten onvreemd. In de auto bevonden zich een Amerikaans luchtmacht uniform met Military Police-uitmonstering, een toegangspasje van een bij AFCENT te Brunssum gelegerde Amerikaanse militair en diens Amerikaanse rijbewijs. Dit incident vertoont enkele punten van overeenkomst met de recente moord op een in Frankfurt gestationeerde Amerikaanse militair , wiens uniform en identiteitspapieren een dag later gebruikt werden door terroristen om zich toegang te verschaffen tot en het plegen van een bomaanslag op de Amerikaanse luchtmachtbasis aldaar. Bij deze aanslag, waarvoor de Rote Armee Fraktion en Action Directe in een gezamenlijke verklaring de verantwoordelijkheid opeisten, vielen enkele doden en raakten tientallen personen gewond.

De bewuste auto werd overigens een week later in de omgeving van de plaats van de diefstal teruggevonden.

uniform en het AFCENT-toegangsbewijs werden evenwel niet ^{Het} aangetroffen en zijn naar alle waarschijnlijkheid dan ook nog steeds in het bezit van de dader(s).

De opleving van het terrorisme in West-Europa - zoals dat zich heeft gemanifesteerd sedert oktober 1984 - toont aan, dat de terroristische organisaties, ondanks de door hen geïncasseerde tegenslagen, weer een strijdbaarheid en een niveau hebben bereikt, die vergelijkbaar zijn met die van de zeventiger jaren.

=====

V. BEVEILIGING

BEVEILIGINGSBEGELEIDING VAN BEZOEKERS VAN COMMUNISTISCHE LANDEN

De inlichtingendiensten van communistisch geregeerde landen leggen een grote belangstelling aan de dag voor "interessante" bezoekers van hun land. Veel benaderingen van personen uit het Westen vinden plaats in het Oostblok. Het zijn overigens met name de vertrouwensfunctionarissen, die een verhoogd risico lopen. In dit artikel wordt aandacht besteed aan enkele relevante beveiligingsaspecten ter zake.

De communistische inlichtingendiensten hebben speciale afdelingen, met vertakkingen in tal van organisaties en diensten, die zich bezighouden met buitenlandse bezoekers. Daar beginnen zij al mee bij de aanvraag van een visum. Voorts maken zij gebruik van een groot aantal medewerkers die verplicht zijn over bezoekers te rapporteren. Hiertoe behoren functionarissen van de reisbureaus van die landen, van de grensbewaking en van de ministeries of bedrijven die de gasten ontvangen. Ook reisleiders, tolken, hotelpersoneel, taxichauffeurs e.d., alsmede particulieren dienen veelal te rapporteren over buitenlanders. Wanneer de inlichtingendienst perspectieven ziet kan hijzelf de observatie van de bezoeker ter hand nemen en bepalen of en zo ja hoe een benadering kan geschieden. Het is duidelijk dat bij een langdurig bezoek of bij periodieke bezoeken de benadering zeer omzichtig kan geschieden en goed kan worden voorbereid. In geval van een gelegenheidsbezoek verloopt de benadering vaak minder subtiel.

Bezoekers, die door de communistische inlichtingendiensten van direct of indirect belang worden geacht uit defensief of offensief oogpunt, genieten bij voorkeur de belangstelling. Hiertoe behoren in ieder geval personen, die kennis dragen van gerubriceerde informatie, de vertrouwensfunctionarissen. Zij krijgen, zowel bij dienst- en zaken reizen alsook tijdens prive-bezoeken aan die landen, de speciale aandacht van de betreffende inlichtingendiensten.

Ministeries en particuliere instellingen en bedrijven hebben uiteraard de mogelijkheid het maken van dienst- en zakenreizen aan beperkende bepalingen te onderwerpen. Met betrekking tot reizen naar landen met een verhoogd veiligheidsrisico* door (met name) vertrouwensfunctionarissen dient een zorgvuldige afweging te worden gemaakt van het belang van de reis en de daaraan verbonden veiligheidsrisico's

Voorts verdient het in deze gevallen aanbeveling een aantal voorzieningen te treffen, die garanderen dat de personen die dergelijke reizen maken voorbereid zijn op de daaraan verbonden risico's. Dit kan geschieden door de functionarissen, die voor dergelijke reizen in aanmerking komen, periodiek te wijzen op security-aspecten door middel van bijvoorbeeld lezingen en circulaires. Tevens is het aan te bevelen bij het geven van algemene beveiligingsinstructies en voorlichting aan deze aspecten aandacht te besteden. Aan te bevelen is een bepaalde reis vooraf aan de voor de beveiliging verantwoordelijke functionaris te melden. Op de ministeries is dat de beveiligingsambtenaar (de BVA) en in de particuliere sector is dat de beveiligingsinspecteur (de BVI). Zij kunnen dan de personen, die een bepaald land met een verhoogd veiligheidsrisico gaan bezoeken, met in achtneming van de persoonlijke omstandigheden, gericht brieven en bij terugkeer uiteraard ook weer debrieven. Hierbij kan gebruik worden gemaakt van het (blauwe) rapport van de BVD met de titel "Brieven en debrieven van reizigers naar communistisch geregeerde landen" en de (groene) folder van de BVD van december 1983 met de titel "Mededelingen aan bezoekers van communistische landen".

Desgewenst zijn medewerkers van de BVD en/of de Militaire Inlichtingendiensten (MID-en) bereid hierbij te assisteren.

Een dergelijke aanpak is ook aan te bevelen in geval van prive-reizen naar landen met een verhoogd veiligheidsrisico, bijvoorbeeld voor familie- of kennissenbezoek, voor een hobby of toerisme, al dan niet op uitnodiging. Maar aangezien regels en voorschriften met betrekking tot prive-reizen inbreuk zouden maken op bij de grondwet gegarandeerde vrijheden en rechten, is een nadere regeling daarvan bij de wet noodzakelijk. De op dit moment bestaande regelingen worden thans in diverse wetsontwerpen verwerkt. Ter informatie volgt hieronder de stand van zaken.

---

*De NAVO beschouwt de volgende landen als landen met een verhoogd veiligheidsrisico: Albanie, (Oost-)Berlijn, Bulgarije, Cambodja, de Volksrepubliek China, Cuba, de DDR, Hongarije, Joegoslavië, Laos, Mongolie, Noord Korea, Polen, Roemenie, de Sovjet Unie, Tsjechoslowakije en Vietnam

Voor militair personeel en personeel van de inlichtingen- en veiligheidsdiensten geldt met betrekking tot de hier bedoelde landen een reisverbod. Voor de militairen wordt dit nader geregeld in de Militaire Ambtenarenwet en de Wet Rechtstoestand Dienstplichtigen en voor het personeel van de inlichtingen- en veiligheidsdiensten in de Wet op de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten.

Van alle overige vertrouwensfunctionarissen werd tot voor kort verwacht, dat zij melding maakten van voorgenomen prive-reizen naar landen met een verhoogd veiligheidsrisico. In de op stapel staande herziening van de Ambtenarenwet van 1926 wordt de mogelijkheid gegeven om bij algemene maatregel van bestuur aan door het Rijk aangestelde ambtenaren, die uit hoofde van hun functie kennis kunnen nemen van zeer geheime of geheime gegevens betreffende de nationale veiligheid, verplichtingen op te leggen in verband met reizen naar en het verblijf in zulke landen. Het ligt in de bedoeling dergelijke verplichtingen op te leggen aan de burgerambtenaren van defensie en aan ambtenaren van andere ministeries, die kennis kunnen nemen van gegevens die gerubriceerd zijn overeenkomstig het NAVO-beveiligingsvoorschrift C-M(55)15(Final), Enclosure C, section III, art. 37A. Uit de Memorie van Toelichting blijkt dat het hierbij gaat om de verplichting een voorgenomen reis in de privesfeer te melden en een briefing alsmede een debriefing na de reis te ontvangen.

Een andere belangrijke categorie betreft de vertrouwensfunctionarissen in het bedrijfsleven, met name in de defensieorderbedrijven, researchinstituten e.a. Conform artikel 9 van het Algemene Beveiligingsvoorschrift voor Defensieopdrachten van 1965 (ABDO-1965) dienen degenen op wie het ABDO van toepassing is, een zakelijke en een privereis tenminste vier weken vooraf te melden bij de betrokken MID. Hoewel daartoe nog geen concrete stappen zijn ondernomen dienen de reisbeperkingen voor deze vertrouwensfunctionarissen in de particuliere sector nog nader wettelijk te worden onderbouwd. Aangenomen mag worden dat gestreefd zal worden naar een analoge wetgeving als voor de ambtenaren.

Nog steeds vindt veel "talent-spotting", "Anbahnung" - soms gevolgd door een benaderingspoging - plaats tijdens prive-bezoeken aan landen met een verhoogd veiligheidsrisico. De voor de beveiliging verantwoordelijke functionarissen dienen dan ook niet alleen de dienst- en zakenreizen met de nodige beveiligingszorg te omgeven doch ook aan de prive-reizen zo veel mogelijk eenzelfde aandacht te schenken. Enkele recente voorbeelden mogen dit illustreren.

Een ambtenaar maakte enkele jaren geleden met een aantal anderen een reis door de Sovjet-Unie. In Moskou sprak een Sovjetburger hem aan en stelde voor buiten het officiële programma om enkele bezienswaardigheden te bezoeken. Als tegenprestatie wilde de Rus dat de ambtenaar allerlei bijzonderheden over zijn reisgenoten zou vertellen. Na diens pertinente weigering daartoe verdween de man en liet hij zich tijdens de rest van de reis niet meer zien.

Na de vakantie meldde de ambtenaar het voorval aan zijn BVA. Ook vertelde hij, dat hij na de oorlog in Rusland krijgsgevangen had gezeten en - om sneller vrijgelaten te worden - een document had ondertekend waarin hij zich bereid verklaarde voor Rusland te spioneren indien hem dat ooit zou worden gevraagd.

Enkele weken later ontving hij een brief uit Rusland waarin hij werd herinnerd aan het document van 30 jaar geleden. Weer een week later kreeg hij een telefoontje op zijn kantoor. De opbeller vroeg of hij de brief had gekregen en verzocht de ambtenaar een bezoek te brengen aan Oost-Berlijn. Deze verbrak daarop de relatie en lichtte zijn BVA in. De Russen hebben daarna niet meer van zich laten horen.

Het tweede voorbeeld beschrijft een poging van een "Inoffizieller Mitarbeiter" (IM) van het Ministerium für Staatssicherheit (MfS) om een ingenieur, werkzaam bij een groot bedrijf, aan te werven als agent. De ingenieur en zijn vrouw brachten een korte vakantie door bij de grootouders van de man in de DDR. Op een avond belden twee mannen aan, die hem "uit naam der vriendschap" wilden begroeten. Het bezoek duurde ongeveer twee uur. Nadat eerst een poosje over zaken als het gezin, de vakantie en sport was gepraat, werd het gesprek vrij onopvallend gestuurd in de richting van het beroep van de ingenieur. Zo werden thema's als aerodynamica, hydrauliek en fijnmechanica aangesneden, waarbij een van de Oostduitse gesprekspartners (de IM) blijk gaf van een zeer goede kennis van zaken.

Vervolgens kwam het gesprek automatisch op het bedrijf waar de ingenieur werkte. Deze gaf op de hem gestelde vragen ontwijkende antwoorden. Hierna namen de mannen afscheid en het echtpaar zag hen niet meer terug. Zestien maanden later stond tot grote verbazing van de ingenieur de IM plotseling bij hem op de stoep. Hij vertelde dat hij bezig was met het schrijven van een doctotaalscriptie. Hij had geprobeerd hiervoor materiaal te bemachtigen bij de universiteitsbibliotheek. Toen het niet lukte herinnerde hij zich de ingenieur en bedacht dat die hem misschien zou kunnen helpen. Het betrof berekeningen van aardbevingen en beschrijvingen van seismische instrumenten (open materiaal). De ingenieur zegde zijn medewerking toe en vroeg de IM om zijn adres en telefoonnummer. Het enige dat de Oostduitser hem wilde geven was een telefoonnummer in Oost-Berlijn. Hij zou de documenten zelf over zes weken wel ophalen.

Bij zijn volgende bezoek had de IM bloemen en geschenken meegenomen en gaf hij de ingenieur ruim f.200,-- voor gemaakte kosten. Onder het genot van een glas wijn kwam de IM met zijn volgende verzoek: allerlei wetenschappelijke boekwerken uit de bibliotheken van diverse universiteiten. Helaas kon hij die boeken niet zelf ophalen daar hij niet meer in de gelegenheid zou zijn om naar het Westen te reizen. Wel was het mogelijk elkaar in het neutrale Oostenrijk te ontmoeten. De kosten zouden door de Oostduitser worden betaald. Zover kwam het echter nooit.

De volgende dag werd de IM kort voor zijn vertrek naar de DDR gearresteerd. De ingenieur had namelijk reeds na zijn eerste bezoek aan de DDR in een debriefing het nogal vreemde bezoek van de twee Oostduitsers gemeld. Hij had de BVI beloofd hem van eventueel volgende contacten onmiddellijk op de hoogte te brengen.

Bovenstaande gevallen hebben niet geleid tot het voor resp. KGB en MfS gewenste resultaat. Dit is mede te danken aan het feit dat de twee benaderde personen op de hoogte waren van de activiteiten en methodiek van Oost-europese Inlichtingendiensten. Het is duidelijk dat zeker voor vertrouwensfunctionarissen een briefing en debriefing geen overbodige luxe zijn.

*****